

אשר לעתיד, המשימה שלך היא לא לחזות אותו, אלא לאפשר אותו....
אנטוואן דסנט-אקסופרי

מבוא

מערכת החינוך בישראל מתחדשת בכדי להתאים את עצמה למאה ה-21. היא חותרת לקיומה של פדגוגיה חדשנית בבתי ספר תוך הטמעת טכנולוגית המידע (ICT) באופן מושכל.

התלמידים רוכשים מיומנויות המאה ה-21 באמצעות הוראה מותאמת לשונות התלמידים, שוברת מחיצות בין בית הספר לבין העולם החיצון, תוך שהיא עושה שימוש בטכנולוגיה כדי לקדם את תהליכי ההוראה והרמה הפדגוגית.

מקש מגשר בין הפעילות של משרד החינוך בישראל ורשת משרדי החינוך האירופיים. כשותפים במיזם ITEC ניתנת הזדמנות למורים ובתי ספר מישראל ליטול חלק בניסיון ייחודי להעצמת המורה תוך בניית מודלים חדשניים לתפעול כיתת העתיד. הייחודיות של המיזם היא בסינרגיה ההדוקה בין כלים טכנולוגיים לשירות "סיפורי למידה" הבוחנים חלופות לכיתה המסורתית. דוגמאות לא ממצות של חלופות כאלה כוללות תמיכה למורה בהפעלת קבוצות קטנות; פעילות מחוץ לכותלי בית הספר; מעורבות מומחים חיצוניים בתהליכי הלמידה; מעורבות של הקהילה; יצירת קהילות ועוד.

מערכת החינוך בישראל מתמודדת עם האתגר של הכשרת בתי הספר לחינוך במאה ה-21, בעיקר בתחום של שינוי טכנולוגי - פדגוגי בכיתה. במהלך השנה האחרונה, מאמצים מקומיים כדי להתמודד עם אתגר זה, הניבו תוצאות מעורבות. אנחנו ב"מקש" השתתפנו באופן פעיל בתוכנית פיילוט להכשרת מורים. עשינו זאת על בסיס מודלים הניתנים על ידי "ITEC", פרויקט האיחוד האירופי, אשר נועדו לענות על הדרישות של יצירת כיתת המאה ה-21. במסגרת הקשרים שלנו עם ITEC, פיתחנו יחסי עבודה עם אנשי מקצוע מ-14 מדינות באירופה, אשר עובדים בשיתוף פעולה על מנת לקדם למידת-עמיתים ולמידת "best practices". לאחרונה, בדיונים עם אנשי משרד החינוך, הצגנו דרכים אפשריות תמיכה במערכת החינוך בקידום סדר יום זה. עם זאת, מצאנו כי גם בישראל וגם באירופה חסר מרכיב אחד קריטי להצלחת הפרויקט: מרכיב זה כלול בתפיסות ובכלים של פיתוח ארגוני.

במסמך זה, נגדיר גישה רעננה לחדשנות טכנולוגית/פדגוגית בבתי הספר ולאחר מכן נציע כמה מסגרות ספציפיות בהן ניתן יהיה ללמוד וליישם את גישתנו. המסגרת הבסיסית על מנת להציג את הגישה שלנו, הוא בית הספר. המעבר לשילוב טכנולוגיות חדשות לא יושג באמצעות עבודה עם מורים בודדים וכיתות נפרדות. בסופו של דבר, לימוד והכשרה של כל בעלי עניין ימצאו יישום מעשי בבית הספר. לפיכך, אנו מתחילים את המלצותינו על ידי תיאור המורכבות של חידושים ופיתוח בבית הספר השואף להטמיע את השינוי הרצוי.

התהליך – "סנדוויץ" רב שכבתיות....

על מנת להצליח להטמיע חדשנות בכל תהליך בית ספרי משמעותי, מנהיגות המנהלת וצוות הניהול שלה חיונית. מחויבות מוצהרת ומופגנת בגלוי של המנהלת היא הכוח המניע הבסיסי, הן בתחילת התהליך ותוך כדי התהליך לקידום חדשנות. כך, "לקיחת בעלות" על התהליך ע"י מנהלת בית הספר, מההתחלה, הוא קריטי.

אנו רואים חדשנות טכנולוגית/פדגוגית כסוג של "כריך" רב קומות:

* ה"פרוסה" הראשונה היא מעורבות המנהלת והבאת חברי צוות הניהול שלה לתהליך.

- * הפרוסה הבאה היא מעורבות של צוות המורים, שכדי להשיג אותה יש צורך במספר (2-3) מפגשי אימון ממוקדים בשיטות של טכנולוגיה/פדגוגיה חדשים. יחד עם השלב הזה, צפוי כי מורים שונים יגיבו בצורה שונה.
- * בשלב זה, לאחר היכרות הצוות עם התוכן והכיוון של חדשנות טכנולוגית/פדגוגית, יהיה חשוב שיועץ ארגוני יחקור עם הצוות נושאים תוך אישיים ובין אישיים אשר מלווים יוזמה ארגונית חדשה. השלב הזה, בעל 2 מפגשים, כולל רפלקציה בצוות שהיא חיונית בכדי לאפשר לצוות להתמודד עם האתגרים של התוכנית החדשה. (פרוסה 3)
- * בעקבות הפגישות על נושאים ארגוניים, 2 היועצים/מאמנים נפגשים עם המנהלת כדי להעריך את השלב הנוכחי של התפתחות הצוות. (פרוסה 4)
- * פרוסה 5 יהיה ייחודי לכל בית הספר בנפרד, כאשר ההנהלה תגבש אסטרטגיה להמשך הכשרת המורים. בשלב זה, ניתן לקבוע כי המשך ההכשרה יתבצע בקבוצות מורים הומוגניות וקטנות יותר.

לבסוף, יש לציין שניתן לקיים הכשרה נפרדת עבור מורים מובילים ממספר בתי ספר שונים. כאשר המורים האלו ירכשו בקיאות ביישום חדשנות טכנולוגית/פדגוגית, הם עשויים להיענות לקריאה לסייע בהשבחת הלמידה של צוות ההוראה הכללית של בתי הספר. בתור "מנטורים", מורים אלה יכולים להירתם לסייע בתוך בתי הספר שלהם או יכולים לבוא מבתי הספר הסמוכים.

לסיכום תהליך ה"סנדוויץ"

1. הכנת המנהלת וצוות הניהול בבית הספר
2. מבוא ללמידה טכנולוגית/פדגוגית לסגל הרחב
3. שיפור תהליך פיתוח צוות באמצעות מושגים וטכניקות של פיתוח ארגוני
4. הערכת התהליך ביניים ע"י הנהלת ביה"ס
5. אינדיבידואציה של למידה מתמשכת של קבוצת מורים הומוגניות.

יהיו שני סוגים של "רוטב" הזמינות להעשיר את הכריך, ועל מנת להקל על ה"עיכול" וההטמעה של הלמידה:

- א. חונכות של סגל ההוראה על ידי המשתתפים בהכשרה מתקדמת של ITEC (המשתתפים יהיו מתוך בית הספר או מבתי ספר שכנים)
- ב. ליווי שוטף של יועץ ארגוני כדי לעזור בהתמודדות עם בעיות מערכתיות ובין אישיות המתעוררות.